

सुधारपत्र क्र.१२ दिनांक ०९.११.२०२२
(म.रा.वि.वि.कं.मर्या. वर्गीकरण व सेवाप्रवेश विनियम -२००५)

विषय : अनाथांच्या १% आरक्षणाच्या धोरणात बदल करणेबाबत.

**संदर्भ : १.म.रा.वि.वि.कं.मर्या.वर्गीकरण व सेवाप्रवेश विनियम- २००५ सुधारपत्र क्र.८१ दि.११.०७.२०१९.
२.शासन निर्णय क्र.अनाथ/२०१८/प्र.क्र.१८२/का-०३ दि.२३.०८.२०२१.**

आरक्षण कायदा २००४ नुसार मागासवर्गीयांच्या शासकीय सेवेतील आरक्षणाच्या आदेशांची योग्य प्रकारे अंमलबजावणी करण्याच्या धर्तीवर महिला व बाल विकास विभाग, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई यांचेकडून शासन निर्णय क्र.अमुजा-२०११/प्र.क्र.२१२/का-३ दि.०२.०४.२०१८ पारीत करण्यात आला असून, त्याद्वारे बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम, २०१५ अन्वये काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या अनाथ, निराधार बालकांना संस्थेतून बाहेर पडल्यानंतर जातीचा दाखला नसल्यामुळे विविध शासकीय लाभांपासून वंचित रहावे लागते. त्यामुळे अनाथ मुलांना राज्य शासनाच्या विविध सवलतींचा लाभ घेता यावा याकरीता शिक्षण व नोकरी यामध्ये खुल्या प्रवर्गातून १% समांतर आरक्षण लागू करण्याची तरतूद विहित करण्यात आली होती. त्या अनुषंगाने कंपनीचे वर्गीकरण व सेवाप्रवेश विनियम- २००५ ला सुधारपत्र क्र.८१ दि.११.०७.२०१९ नुसार कंपनीमध्ये यापूर्वी अंगीकृत करण्यात आलेले आहे.

२. आता, महाराष्ट्र शासन, महिला व बाल विकास विभाग, यांच्या शासन निर्णय क्र.अनाथ/२०१८/प्र.क्र.१८२/का-०३ दि.२३.०८.२०२१ अन्वये अनाथांच्या १% आरक्षणाच्या धोरणात बदल करण्यात आला असून शासन निर्णय क्र.अमुजा-२०११/प्र.क्र.२१२/का-३ दि.०२.०४.२०१८ मध्ये नमूद अनाथांच्या व्याखेत बदल करण्याबाबत तसेच अनाथांची तीन प्रकारांमध्ये वर्गवारी करणेबाबतच्या सूचना निर्गमित करण्यात आलेल्या आहेत.

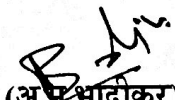
३. महावितरण कंपनी मंडळ ठराव क्र.२५७३ दि.१२.१०.२०२२ च्या मंजूरी नुसार शासन निर्णयाप्रमाणे अनाथांच्या १% आरक्षणाच्या धोरणात करण्यात आलेले बदल कंपनीमध्ये अंगीकृत करण्यास तसेच त्या अनुषंगाने म.रा.वि.वि.कं.मर्या. वर्गीकरण व सेवाप्रवेश विनियम २००५ मध्ये सोबत जोडलेले परिशिष्ट - 'न' (Appendex-Q) शासन निर्णयाच्या धर्तीवर बदल करणेस मंजूरी प्रदान केलेली आहे.

४. सबब, कंपनीमध्ये सरळसेवा भरती करतेवेळी सोबतच्या परिशिष्ट - 'न' (Appendex-Q) नुसार विहित केलेल्या तरतुदींची अंमलबजावणी करावी. तसेच यापूर्वी अनाथांच्या आरक्षणा संदर्भात कंपनीचे वर्गीकरण व सेवाप्रवेश विनियम २००५ चे सुधारपत्र क्र.८१ दि.११.०७.२०१९ हे अधिक्रमीत करण्यात येत आहे.

५. सदर सुधारपत्र कंपनीच्या e-library वर उपलब्ध करण्यात आलेले आहे.

सोबत: १.परिशिष्ट - 'न' (Appendex-Q)

२.शासन निर्णय दि.२३.०८.२०२१

(अ.भादीकर)

कार्यकारी संचालक (मासं)

प्रत सविनय सादर:

संचालक (संचलन)/ (वित्त)/ (वाणिज्य)/ (प्रकल्प)/ (मासं) म.रा.वि.वि.कं.मर्या.,सांघिक कार्यालय, मुंबई.

प्रत सस्नेह रवाना:

- १) सह व्यवस्थापकीय संचालक, म.रा.वि.वि.कं.मर्या. प्रादेशिक कार्यालय औरंगाबाद/ कल्याण.
- २) प्रादेशिक संचालक, म.रा.वि.वि.कं.मर्या. प्रादेशिक कार्यालय पुणे/ नागपूर.
- ३) कार्यकारी संचालक (सुवअं)/ (वित्त)/ (महसूल व देयके) म.रा.वि.वि.कं.मर्या.,सांघिक कार्यालय, मुंबई.

प्रत रवाना:

- १) मुख्य महाव्यवस्थापक (तां/आ)/ (सांघिक वित्त)/ (अंतर्गत लेखा परिक्षण) / (सांघिक लेखा) /(माहिती तंत्रज्ञान)/ मुख्य विधी अधिकारी, म.रा.वि.वि.कं.मर्या.,सांघिक कार्यालय, मुंबई.
- २) मुख्य महाव्यवस्थापक (प्रवसु) म.रा.वि.वि.कं.मर्या.,नाशिक.
- ३) मुख्य अभियंता (स्थापत्य), स्थापत्य परिमंडल, म.रा.वि.वि.कं.मर्या., मुंबई.
- ४) मुख्य अभियंता, म.रा.वि.वि.कं.मर्या. परिमंडळ कार्यालय (सर्व)
- ५) महाव्यवस्थापक (मासं)/ (नियोजन), म.रा.वि.वि.कं.मर्या.,सांघिक कार्यालय, मुंबई.
- ६) मुख्य औद्योगिक संबंध अधिकारी/ मुख्य जनसंपर्क अधिकारी, म.रा.वि.वि.कं.मर्या.,सांघिक कार्यालय, मुंबई.
- ७) मा. अध्यक्ष तथा व्यवस्थापकीय संचालक यांचे विशेष कार्यकारी अधिकारी, म.रा.वि.वि.कं.मर्या.,सांघिक कार्यालय, मुंबई.

अनाथांच्या १% आरक्षणाच्या
धोरणात बदल करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन
महिला व बाल विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक- अनाथ-२०१८/प्र.क्र.१८२/का-०३
नविन प्रशासन भवन, तिसरा मजला,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक- २३ ऑगस्ट, २०२१.

वाचा :-

- १) शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग, क्र.संकीर्ण-२०१३/प्र.क्र.१०९/का.०३, दि.०६.०६.२०१६.
- २) शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग, क्र.अमुजा-२०११/प्र.क्र.२१२/का.०३, दि.०२.०४.२०१८.
- ३) शासन परिपत्रक, महिला व बाल विकास विभाग क्र.-अनाथ-२०१८/प्र.क्र.१८२/का.०३, दि.२०.८.२०१९.

प्रस्तावना :-

बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम, २०१५ अन्वये काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या अनाथ, निराधार बालकांना पोलीस, स्वयंसेवी संस्था, पालक यांचेकडून बाल कल्याण समितीमार्फत बालगृहात प्रवेश दिला जातो. ० ते १८ वयोगटातील अशा मुलांना बालगृहामध्ये अन्न, वस्त्र, निवारा, आरोग्य सुविधा, शिक्षण, प्रशिक्षण इत्यादी सुविधा पुरविल्या जातात व पुनर्वसनासाठी प्रयत्न केले जातात. अनाथ मुलांना त्यांचा संस्थेतील कालावधी संपल्यानंतर संस्थेच्या बाहेर पडल्यानंतर अनेक समस्यांना तोंड द्यावे लागते. अनाथ मुलांची जात नक्की माहिती नसल्याने, त्यांना कोणत्या एका विशिष्ट प्रवर्गात समाविष्ट करता येत नाही. जातीचा दाखला नसल्यामुळे, त्यांना विविध शासकीय लाभापासून वंचित रहावे लागते. त्यामुळे त्यांच्या भावी आयुष्यात अनेक अडचणी निर्माण होतात. अनाथ मुलांकडे कोणतीही कागदपत्रे व पुरावे नसल्यामुळे, त्यांना जातीचे प्रमाणपत्र मिळत नाही व त्यामुळे त्यांना विविध शासकीय सवलतीपासून वंचित रहावे लागते. त्यामुळे अनाथ मुलांना राज्य शासनाच्या विविध सवलतींचा लाभ घेता यावा, याकरीता आरक्षण लागू करणेबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता. त्यानुसार दिनांक १७ जानेवारी, २०१८ रोजी झालेल्या मंत्रिमंडळाच्या बैठकीतील निर्णयानुसार वाचा क्र.२ च्या शासन निर्णयान्वये, अनाथ मुलांना खुल्या प्रवर्गातून शिक्षण व नोकरी यामध्ये १% समांतर आरक्षण लागू करण्यात आले आहे. तर वाचा क्र.३ नुसार अनाथ आरक्षणाच्या अनुषंगाने मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात आलेल्या आहेत.

२. अनाथ आरक्षणासंबंधीत संदर्भीय क्र. २ येथील दि. २/०४/२०१८ च्या शासन निर्णयात नमूद अनाथांच्या व्याख्येत बदल करण्याबाबत तसेच अनाथांची तीन प्रकारांमध्ये वर्गवारी करणेबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता. त्यानुसार सुधारित प्रस्ताव सामान्य प्रशासन विभागास सादर करण्यात आला होता. अनाथ आरक्षण या विषयाच्या अनुषंगाने अनाथांना खुल्या प्रवर्गातून १% आरक्षण लागू करण्याऐवजी त्यांना दिव्यांगांच्या धर्तीवर १% आरक्षण निश्चित करणेबाबत सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांनी सुचित केले होते. त्यानुसार अनाथांना १% आरक्षण लागू करणे, अनाथांच्या व्याख्येमध्ये बदल करणे, अनाथांची तीन प्रकारांमध्ये वर्गवारी करणे, अनाथ प्रमाणपत्र नमूनात बदल करणे व यानुषंगाने आरक्षणासंबंधीत उपरोक्त वाचा क्र.१ ते ३ मधील शासन निर्णय अधिक्रमीत करून एकच सर्वसमावेशक शासन निर्णय निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम, २०१५ अन्वये काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या अनाथ, निराधार बालकांना संस्थेतून बाहेर पडल्यानंतर जातीचा दाखला नसल्यामुळे विविध शासकीय लाभांपासून वंचित रहावे लागते. त्यामुळे अनाथ मुलांना राज्य शासनाच्या विविध सवलतींचा लाभ घेता यावा याकरीता खालीलप्रमाणे वर्गीकृत अनाथांना शिक्षण व नोकरी यामध्ये १% आरक्षण लागू करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

- १) "अ" या प्रवर्गामध्ये पुर्णतः अनाथ असलेल्या बालकांचा, ज्यांच्या आई-वडील, भाऊ-वहीण, जवळचे नातेवाईक, गाव, तालुका, पत्ता याबाबत काहीही माहिती उपलब्ध नाही आणि त्या बालकांचे पालनपोषण बालकांच्या काळजीसाठी कार्यरत संस्थेत/ अनाथालयात झाले आहे, अशी बालके.
- २) "ब" या प्रवर्गामध्ये ज्या मुलाचे आई-वडील यांचे निधन झालेले आहे तथापि, त्यांच्या नातेवाईकांबाबत माहिती उपलब्ध असून त्यांच्या कागदपत्रावर जातीचा उल्लेख करण्यात आलेला आहे आणि त्या बालकांचे पालनपोषण बालकांसाठी कार्यरत संस्थेत/ अनाथालयात झाले आहे, अशी बालके.
- ३) "क" या प्रवर्गामध्ये ज्या मुलाचे आई-वडील यांचे निधन झाले आहे परंतु त्या मुलाचे इतर नातेवाईक जिवंत असून बालकाचे संगोपन नातेवाईकांकडे झालेले असून बालकाच्या जातीबाबतचीही माहिती उपलब्ध आहे, अशी बालके.

२. अटी व शर्ती/ कार्यपध्दती :-

- १) महिला व बाल विकास विभागाकडून ज्या अनाथ मुलांना अनाथ प्रमाणपत्र देण्यात आलेली आहेत अशी बालके आरक्षणासाठी पात्र राहतील. तथापि, ज्या अनाथ मुलांच्या आई-वडीलांचे निधन त्या मुलांच्या वयाची १८ वर्ष पुर्ण होण्यापुर्वी झाले असेल अशाच बालकांना आरक्षण अनुज्ञेय राहिल.
- २) अनाथ आरक्षणाची अंमलबजावणी दिव्यांगांच्या आरक्षणाप्रमाणे करण्यात येईल.
- ३) पदभरती तसेच शैक्षणिक, वसतिगृहे व व्यावसायिक शिक्षण प्रवेशासाठी अनाथ आरक्षण लागू राहिल.
- ४) अनाथ पदाची गणना पदभरतीच्या तसेच शैक्षणिक प्रवेशासाठी उपलब्ध पदसंख्येच्या १% राहिल.
- ५) पदभरती अथवा शैक्षणिक प्रवेशासाठीची अनाथ आरक्षणाची पदे खुला किंवा सामाजिक आरक्षण प्रवर्गात दर्शविण्यात येऊ नयेत.
- ६) अनाथांसाठी आरक्षित पदावर गुणवत्तेनुसार निवड झालेल्या उमेदवारांचा समावेश तो ज्या प्रवर्गाचा आहे त्या प्रवर्गात करण्यात येईल.
- ७) भरती वर्षात पात्र अनाथ उमेदवार उपलब्ध न झाल्यास सदर आरक्षित जागेचा अनुशेष पुढील भरती वर्षासाठी ओढण्यात येईल. जर पुढील भरती वर्षातही पात्र अनाथ उमेदवार उपलब्ध न झाल्यास सदर पद अनाथांव्यतिरिक्त इतर उमेदवारांमधून गुणवत्तेनुसार भरण्यात येईल.
- ८) अनाथ आरक्षणाचा लाभ घेऊन शासन सेवेत रुजू होणाऱ्या उमेदवाराला अनाथ प्रमाणपत्र पडताळणीच्या अधीन राहून तात्पुरत्या स्वरूपात नियुक्ती देण्यात येईल. नियुक्ती पश्चात ६ महिन्यांच्या कालावधीत अनाथ प्रमाणपत्राची पडताळणी करून घेण्याची जबाबदारी संबंधित नियुक्ती प्राधिकारी/ विभाग प्रमुख व आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांची राहिल.
- ९) अनाथांसाठीचे आरक्षण हा शासन निर्णय लागू झाल्याच्या दिनांकापासून पुढे होणाऱ्या नोकरभरती व शैक्षणिक प्रवेशासाठी लागू राहिल. तसेच दि. २.४.२०१८ नंतर ज्या पदभरतीचा अंतिम निकाल जाहीर करण्यात आलेला नसेल, अशा सर्व पदभरतींसाठी देखील प्रस्तावित आरक्षण लागू राहिल.

१०) अनाथालयात दाखल करण्यात येणाऱ्या काही बालकांची जात माहित नसताना त्यांच्या शैक्षणिक प्रवेशासाठी अंदाजे जात नमूद केल्याचे निदर्शनास येते. अशा बालकांच्या जात प्रमाणपत्राची वैधता होऊ शकत नसल्यास सदर उमेदवारास पदभरती अथवा शैक्षणिक प्रवेशानंतर खुल्या प्रवर्गात दर्शविण्यात यावे.

११) सदर शासन निर्णय अंमलात येण्यापूर्वी ज्या पात्र अनाथ मुलांना (दोन्ही पालक नसलेली) महिला व बाल विकास विभागामार्फत अनाथ प्रमाणपत्राचे वितरण करण्यात आलेले असेल अशा मुलांची प्रमाणपत्रे आरक्षणासाठी पात्र राहतील. तथापि, प्रस्तुत शासन निर्णय निर्गमित झाल्यानंतर ज्या अनाथांना शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग, दिनांक ६.६.२०१६ मध्ये विहित केलेल्या नमुन्यानुसार प्रमाणपत्र वितरीत करण्यात आलेले आहे अशा मुलांना सुधारीत नमुन्यात "अ", "ब" आणि "क" या प्रवर्गात वर्गवारी करून सुधारीत प्रमाणपत्र वितरीत करण्याची कार्यवाही संबंधीत विभागीय उपायुक्त महिला व बाल विकास विभाग यांनी एका महिन्याच्या आत पुर्ण करावी. नवीन नमुन्यानुसार प्रमाणपत्र वितरीत करतांना संबंधीत अनाथ मुलाकडून कोणतीही नवीन कागदपत्रांची मागणी करण्यात येवू नये. विभागीय कार्यालयाकडे उपलब्ध अभिलेखाच्या आधारे त्या मुलाची वर्गवारी करून सुधारीत प्रमाणपत्र निर्गमित करणे बंधनकारक राहिल.

१२) अनाथ आरक्षणाच्या अनुषंगाने अभिनिर्णय देण्यास महिला व बाल विकास विभाग सक्षम राहिल.

३. अनाथ आरक्षणाच्या अंमलबजावणीसाठी मार्गदर्शक सूचना:-

- १) अनाथ आरक्षणासाठी अर्ज करणा-या उमेदवारास अनुसूचित जाती या प्रवर्गासाठी निश्चित केलेले वय, शैक्षणिक शुल्क, परीक्षा शुल्क, किमान गुणवत्ता पात्रता इत्यादी निकष लागू राहतील.
- २) अनाथ आरक्षणासाठी अर्ज करणाऱ्या उमेदवाराने महाराष्ट्र राज्याचा रहिवासी दाखला (Domicile) सादर करणे बंधनकारक राहिल.
- ३) आरक्षणाच्या अनुषंगाने सामान्य प्रशासन विभागाने वेळोवेळी निश्चित केलेले निकष व अटी अनाथ आरक्षणास लागू राहतील.
- ४) अनाथ आरक्षणासाठी अर्ज करणारा उमेदवार संबंधित पदाच्या सेवा प्रवेश नियमातील तरतूदीनुसार पदासाठी आवश्यक असणारी किमान शैक्षणिक व इतर अर्हता प्राप्त करणारा असावा.
- ५) अनाथ आरक्षण लागू करताना शासन निर्णयातील तरतूदीचे काटेकोरपणे पालन करण्याची जबाबदारी संबंधीत प्राधिकरणाची राहिल.

४. अनाथ प्रमाणपत्रासाठी आवश्यक कागदपत्रे/निकष :-

- १) "अ" व "ब" प्रवर्गामध्ये समावेश होणा-या अनाथांच्या आई-वडीलांचा शोध घेवून, त्यापैकी कोणीही हयात नसल्याबाबतची संबंधित यंत्रणेकडून खात्री केल्याचे संस्थेचे अधिक्षक यांचे प्रमाणपत्र जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांनी प्रमाणित करावे. (त्यासाठी संस्थेचे अधिक्षक यांनी जन्म-मृत्यू नोंद रजिस्टर, शाळा सोडल्याचा दाखला, प्रवेश निर्गम रजिस्टरची प्रत, गृह चौकशी अहवाल, बाल कल्याण समिती/बाल न्याय मंडळाचे आदेश यापैकी एक ग्राह्य धरावे.)
- २) "क" प्रवर्गात येणा-या अनाथांचे आई-वडील हयात नसलेबाबत ग्रामसेवक/मुख्याधिकारी/वार्ड अधिकारी किंवा इतर सक्षम अधिकारी यांचेकडून मिळालेला मृत्यू दाखला किंवा तत्सम कागदपत्रे जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांनी विचारात घेवून तो अनाथ असल्याचे प्रमाणित करावे.
५. "अ" आणि "ब" प्रवर्गातील (संस्थेतील/ संस्थेतून बाहेर पडलेले) अनाथ मुलांसाठी प्रमाणपत्र प्राप्त करणेसाठी करावयाच्या अर्जाची कार्यपध्दती:-

- १) अनाथ प्रमाणपत्रासाठीचे निकष पुर्ण करणाऱ्या अनाथ मुलाने सध्या वास्तव्यास असलेल्या किंवा अनाथ उमेदवार वयाच्या १८ वर्षानंतर संस्थेतून बाहेर पडले असतील अशा संस्थेच्या अधिकाकडे अनाथ प्रमाणपत्र मिळण्यासंदर्भात अर्ज सादर करावा.
  - २) संबंधित संस्थेच्या अधिकांनी त्या मुलाच्या अर्जावरून त्या मुलाने ज्या-ज्या संस्थेत वास्तव्य केले आहे अशा सर्व संबंधित संस्थेच्या अधिकांकडून आवश्यकतेनुसार त्या मुलाची माहिती स्वतः उपलब्ध करावी.
  - ३) संस्थेच्या अधिकांनी मुलासंबंधित माहिती व उपलब्ध कागदपत्रांच्या आधारे सदर मुलगा निकषानुसार अनाथ असल्याचे प्रमाणित करून जिल्हा महिला बाल विकास अधिकारी यांना प्रस्ताव सादर करावा.
  - ४) जिल्हा महिला बाल विकास अधिकारी यांनी सदर प्राप्त अहवालाचे प्रमाणपत्र प्रमाणित करून अनाथ प्रमाणपत्र मिळणेबाबतचा प्रस्ताव स्वयंस्पष्ट अभिप्रायासह संबंधित जिल्हाच्या बाल कल्याण समितीस सादर करावा.
  - ५) जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांचेकडून अनाथ प्रमाणपत्र देणेबाबतचा प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतर बाल कल्याण समितीकडून सदर अर्जाची तपासणी करण्यात येईल व उपलब्ध कागदपत्रांच्या आधारे प्राप्त प्रस्तावाची छाननी करून सदर मुलाचे आई-वडील हयात नसल्याचे व निश्चित केलेल्या निकषासार तो अनाथ असल्याचे प्रमाणित करावे किंवा आवश्यकता असेल तरच पोलीस / महसूल विभागाच्या यंत्रणेकडून छाननी करून तसेच गरजेनुसार मुलाखत घेऊन अर्ज प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून कमाल ४० दिवसात शिफारशीसह पुनः संबंधित जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांच्याकडे सादर करणे बंधनकारक राहिल.
  - ६) जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांनी बाल कल्याण समितीकडून प्राप्त प्रस्ताव ७ दिवसात शिफारशीसह विभागीय उपायुक्त(महिला व बाल विकास) यांच्याकडे निर्णयार्थ पाठविणे बंधनकारक राहिल.
  - ७) जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांनी सादर केलेला प्रस्ताव /शिफारस विचारात घेऊन विभागीय उपायुक्त, महिला व बाल विकास यांचेकडून अनाथ प्रमाणपत्र देण्याची कार्यवाही करण्यात यावी. तसेच शिफारस अमान्य करण्यात येऊन अनाथ प्रमाणपत्र नाकारण्यात आल्यास विभागीय उपायुक्त महिला व बाल विकास यांचेकडून कारणासहित सदर अर्ज जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांच्याकडे परत पाठविण्यात येईल.
- ६."क" प्रवर्गातील (संस्थेत कधीही दाखल नसलेले) अनाथ मुलांसाठी प्रमाणपत्र प्राप्त करणेसाठी करावयाच्या अर्जाची कार्यपध्दती :-

- १) अनाथांच्या "क" प्रवर्गामध्ये येणा-या ज्या मुलाचे आई वडिल हयात नाहीत अशा मुलांच्या बाबतीत त्यांनी संबंधित जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांचेकडे अर्ज करणे आवश्यक राहिल.
- २) "क" प्रवर्गात येणा-या अनाथांचे आई-वडील हयात नसलेबाबत ग्रामसेवक/मुख्याधिकारी/वार्ड अधिकारी किंवा सक्षम अधिकारी यांचेकडून मिळालेला दाखला जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांनी तपासून प्रमाणित करावा.
- ३) जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांचेकडून संबंधित जिल्हाच्या बाल कल्याण समितीकडे सदर अर्ज पाठविण्यात येईल. बाल कल्याण समितीकडून सदर अर्जाची तपासणी करण्यात येईल व आवश्यकतेनुसार पोलीस / महसूल विभाग/ग्राम विकास विभागाच्या यंत्रणेकडून छाननी करून तसेच मुलाखत घेऊन अर्ज प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून कमाल ४०

दिवसात शिफारस पुनःसंबंधित जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांच्याकडे सादर करणे बंधनकारक राहिल.

- ४) जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांनी बाल कल्याण समितीकडून प्राप्त शिफारस ७ दिवसात विभागीय उपायुक्त(महिला व बाल विकास) यांच्याकडे निर्णयार्थ पाठविणे बंधनकारक राहिल.
- ५) बाल कल्याण समितीची शिफारस विचारात घेऊन विभागीय उपायुक्त, महिला व बाल विकास यांचेकडून अनाथ प्रमाणपत्र देण्याची कार्यवाही करण्यात यावी. तसेच शिफारस अमान्य करण्यात येऊन अनाथ प्रमाणपत्र नाकारण्यात आल्यास विभागीय उपायुक्त महिला व बाल विकास यांचेकडून कारणासहित सदर अर्ज जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांच्याकडे परत पाठविण्यात येईल.

७. अनाथ प्रमाणपत्र वितरीत करण्याची प्रक्रिया :-

- १) जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी व बाल कल्याण समितीची शिफारस विचारात घेवून विभागीय उपायुक्त, महिला व बाल विकास यांनी चांगल्या प्रतिच्या कागदावर विहित करण्यात आलेल्या प्रपत्रातील नमुन्यानुसार छापील लेटर हेडवरती अनाथ प्रमाणपत्र स्वाक्षरी करून वितरीत करावे.
- २) आयुक्त, महिला व बाल विकास यांच्या मार्फत अनाथ प्रमाणपत्रासाठी एक संकेतांक विकसीत करण्यात यावा. सर्वसाधारणपणे ज्यामध्ये पहिली दोन अक्षरे (MH), महाराष्ट्र राज्य, पुढील दोन अक्षरे ज्या जिल्ह्यातील CWC / JJB आदेशान्वये बालक बालगृहात दाखल झाले आहे ते दर्शविले. संकेतामधील शेवटचा अंक हा अनाथ प्रमाणपत्राचा अनुक्रमांक दर्शविले. उदा. अहमदनगर (AH) तर पुढील अक्षर (N) हे (NGO) साठी व (G) हे शासकिय बालगृहासाठी दर्शविले. तसेच जिल्ह्यात एकापेक्षा जास्त बाल कल्याण समिती, अस्तित्वात असतील तर १,२,३, असे नमूद करण्यात यावे. कधीही संस्थेत दाखल नसलेल्या बालकांच्या अनाथ प्रमाणपत्रामध्ये (N) आणि (G) ऐवजी (O) असा संकेतांक नमूद करावा.
- ३) विभागीय उपायुक्त यांनी वितरीत केलेल्या प्रमाणपत्राची एक प्रत आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांच्या अभिलेखासाठी उपलब्ध करावी.
- ४) अनाथ प्रमाणपत्राच्या अनुषंगाने जर कांही तक्रार असल्यास यासंदर्भात अपिलीय प्राधिकारी हे आयुक्त, महिला व बाल विकास हे राहतील.

८. अनाथ मुलांची शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्तीसाठी प्रक्रिया :-

- १) अनाथ मुलांच्या माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शैक्षणिक शुल्काची संपूर्ण प्रतीपूर्ती तर उच्च शिक्षणासाठी (पदवी व पदव्युत्तर) शासकीय महाविद्यालयांमध्ये प्रवेश घेणाऱ्या अनाथ मुलांच्या शैक्षणिक शुल्काची प्रतिपूर्ती महिला व बाल विकास विभागाच्या बाल न्याय निधीमधून करण्यात येईल.
- २) अनाथ आरक्षणातून प्रवेश घेतलेल्या मुलांचे शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्तीचे प्रस्ताव संबंधित विद्यालये/महाविद्यालये/विद्यापीठ यांनी बाल न्याय निधी सदस्य सचिव तथा उपायुक्त(बाल विकास), महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे यांचेकडे सादर करावेत.
- ३) बाल न्याय निधी सदस्य सचिव तथा उपायुक्त (बाल विकास) यांना शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्तीचे प्रस्ताव एकत्रितपणे वेळोवेळी प्रधान सचिव, महिला व बाल विकास यांचे अध्यक्षतेखाली गठीत बाल न्याय निधी व्यवस्थापन समितीसमोर सादर करावेत.

- ४) बाल न्याय निधी व्यवस्थापन समितीच्या मान्यतेनंतर शुल्क प्रतिपुर्तीची कार्यवाही बाल न्याय निधी सदस्य सचिव तथा उपायुक्त(बाल विकास), महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे यांनी संबंधीत विद्यालये/महाविद्यालये/विद्यापीठ यांना डिजीटल पध्दतीने करावी.
- ५) एखाद्या अनाथ प्रवेशिताने शैक्षणिक शुल्क संबंधीत विद्यालये/महाविद्यालये/विद्यापीठ यांना अदा केले असेल तर अशा वेळेस सदर प्रतिपुर्ती त्या विद्यार्थ्याला थेट डिजीटल पध्दतीने करण्यात यावी.

९. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२१०८२३१६०३१०३८३० असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

VARUDKAR MAHESH
ASHOKRAO

(म.अ.वरुडकर)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा.उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा.अध्यक्ष/उपाध्यक्ष/ सदस्य, विधानसभा/ विधानपरिषद, विधानमंडळ, मुंबई
५. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/ विधानपरिषद, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
६. मा.मंत्री, नियोजन/ वित्त विभाग यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
७. मा.मंत्री/ राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
८. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
९. सर्व विभागांचे अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, मंत्रालय, मुंबई
१०. प्रधान सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
११. आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे
१२. आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई
१३. सर्व जिल्हाधिकारी
१४. महालेखापाल- महाराष्ट्र-१/२ (लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई / नागपूर
१५. महालेखापाल- महाराष्ट्र-१/२ (लेखा परिक्षा), मुंबई / नागपूर
१६. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
१७. उपायुक्त (महिला विकास)/ (बाल विकास), महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे
१८. सर्व विभागीय उप आयुक्त, महिला व बाल विकास (आयुक्तालयामार्फत)
१९. सर्व जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी (आयुक्तालयामार्फत)
२०. सर्व कार्यासने, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२१. निवड नस्ती, का-०३.

प्रपत्र

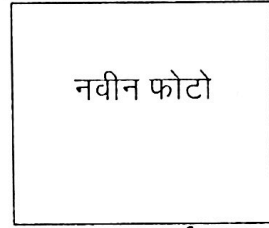
अनाथ प्रमाणपत्र

विभागीय उपायुक्त (महिला व बाल विकास) यांचे कार्यालय -

विभागाचे नाव-

- संदर्भ- १.शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग, क्र.....दिनांक.....
२.बाल कल्याण समिती.....यांचे पत्र क्र.....दिनांक .....अन्वये केलेली शिफारस.
३.जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांचे पत्र क्र.....दिनांक .....अन्वये केलेली शिफारस.

संकेतांक क्रमांक .....

विभागीय उपायुक्त कार्यालयाचा
गोल शिक्का

नाव :-

१) "अ" प्रवर्गातील अनाथ मुलांसाठी "अनाथ" असल्याचे प्रमाणपत्र.

प्रमाणित करण्यात येते की, प्रवेशित नामे ----- वय वर्षे -----
अंदाजित जन्मदिनांक ----- हा दिनांक ----- पासून ----- संस्था, मु. पो. ---
----- ता. ----- जिल्हा ----- या शासनमान्य स्वयंसेवी/ शासकीय
बालगृहात त्या संस्थेतील प्रवेशित रजिस्टरमधील नोंदणी क्रमांक ----- नुसार दाखल झालेला ----
----- मुलगा / मुलगी अनाथ आहे.

संस्थेत दाखल होण्याची पार्श्वभूमी :- (वर्णन द्यावे)-----

प्रवेशित नामे.....याच्या/हिच्या आई वडिलांचा ठाव ठिकाणा सर्व मार्गांचा अवलंब करूनही
अद्याप लागलेला नाही किंवा लागण्याची शक्यता नाही. संबंधित प्रवेशित हा अनाथ असल्याचे प्रमाणित करित
आहे. तसेच त्याच्या जातीबाबत कोणतेही कागदपत्र उपलब्ध नाही, असेही प्रमाणित करण्यात येत आहे.

२) "ब" प्रवर्गातील अनाथ मुलांसाठी "अनाथ" असल्याचे प्रमाणपत्र.

प्रमाणित करण्यात येते की, प्रवेशित नामे ----- वय वर्षे -----
अंदाजित जन्मदिनांक ----- हा दिनांक ----- पासून ----- संस्था, मु. पो. ---
----- ता. ----- जिल्हा ----- या शासनमान्य स्वयंसेवी/ शासकीय
बालगृहात त्या संस्थेतील प्रवेशित रजिस्टरमधील नोंदणी क्रमांक ----- नुसार दाखल झालेला ----
----- मुलगा / मुलगी अनाथ आहे.संस्थेत दाखल होण्याची पार्श्वभूमी :- (वर्णन द्यावे)-----

प्रवेशित नामे.....याच्या/हिच्या (नांव व पत्ता) ----- या नातेवाईकाचा शोध लागलेला असून, त्याचे प्रवेशिताशी नाते ----- असे आहे. नातेवाईकाशी जात ----- असल्याने, प्रवेशितांची जात ----- असल्याचे प्रमाणित करण्यात येत आहे. तसेच संबंधित प्रवेशित हा अनाथ (आई वडील नसलेला) असल्याचे प्रमाणित करण्यात येत आहे

३) “क” प्रवर्गातील मुलासाठी अनाथ असल्याचे प्रमाणपत्र.

प्रमाणित करण्यात येते की, अर्जदार नामे ----- वय वर्षे ----- जन्म दिनांक ----- हा /ही महिला व बाल विकास विभागांतर्गत कार्यरत असणा-या संस्थेमध्ये कधीही दाखल नव्हती. .... याचे/हिचे आई वडील मयत आहेत तथापि याचे /हिचे कागदपत्रावर .....जातीचा उल्लेख करण्यात आलेला आहे.....याचे/हिचे इतर नातेवाईक जिवंत असून त्याचे नातेवाईकांकडे संगोपन झालेले आहे. नातेवाईकाची जात .....असल्याने अर्जदाराची जात.....असल्याचे प्रमाणित करण्यात येत आहे. तसेच संबंधित अर्जदार अनाथ असल्याचे (आई वडील नसलेला) असल्याचे प्रमाणित करण्यात येत आहे.

(अनाथ प्रमाणपत्र वितरीत करताना अनाथ मुलगा ज्या प्रवर्गातील (“अ”, “ब” आणि “क”) असेल त्यासंबंधित नमुन्याचा वापर करण्यात यावा.)

त्याचे भविष्य उज्ज्वल व्हावे, ही शुभेच्छा.

(गोल शिक्का)

स्वाक्षरी /-

नाव-

विभागीय उपायुक्त, महिला व बाल विकास,
.....विभाग.

CIN : U40109MH2005SGC153645

एस्ट्रेला बॅटरीज विस्तारीत इमारत, तळ मजला, प्लॉट नं.१, धारावी रोड, माटुंगा, मुंबई ४०० ०१९

email : managerpom@mahadiscom.in

website : www.mahadiscom.in

दुरध्वनी क्रमांक : ०२२ - २४०७७४४१

फॅक्स क्रमांक : ०२२ - २४०२५७६३

क्र. मासंवि/रवका/न.क्र.२-ब/२९४११

दिनांक : १६.११.२०२२

प्रति,

- १) सह व्यवस्थापकीय संचालक, म.रा.वि.वि.कं.मर्या. प्रादेशिक कार्यालय औरंगाबाद/ कल्याण.
- २) प्रादेशिक संचालक, म.रा.वि.वि.कं.मर्या. प्रादेशिक कार्यालय पुणे/ नागपूर.
- ३) मुख्य अभियंता, औरंगाबाद/ लातूर/ नांदेड/ भांडूप/ कल्याण/ रत्नागिरी/ नाशिक/ जळगाव/ पुणे/ वारामती/ कोल्हापूर/ नागपूर/ अमरावती/ अकोला/ चंद्रपूर/ गोंदीया म.रा.वि.वि.कं.मर्या.

विषय:- अनाथ प्रमाणपत्राच्या वैधतेबाबत.

- संदर्भ:- १) महिला व बाल विकास विभाग, शासन परिपत्रक क्र. अनाथ-२०१८/प्र.क्र.१८२/का-०३ दि.०६.०९.२०२२
- २) उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय यांचे पत्र क्र. संकिर्ण-२०२२/प्र.क्र.४१४/ऊर्जा-२ दि. ११.१०.२०२२
- ३) म.रा.वि.वि.कं.मर्या. वर्गीकरण व सेवाप्रवेश विनियम - २००५ ला सुधारपत्र क्र.९२ दि.०९.११.२०२२

अनाथांना शासनाच्या विविध सेवा, सुविधा व कल्याणकारी योजनांचा लाभ मिळावा यामाठी त्यांना अनाथ असल्याचे प्रमाणपत्र देण्याचा निर्णय शासनातर्फे घेण्यात आला आहे. त्या अनुषंगाने या आरक्षणाचा लाभ घेण्यासाठी अनाथ प्रमाणपत्राच्या वैधतेबाबत दि.०६.०९.२०२२ रोजीच्या महिला व बाल विकास विभागाचे सोबत जोडलेले परिपत्रकानुसार सूचना देण्यात आलेल्या आहेत. सदरच्या सूचना आपल्या अधिपत्याखालील सर्व संबंधितांच्या निदर्शनास आणून द्याव्यात व त्याप्रमाणे योग्य ती कार्यवाही करावी.

सोबत : वरील प्रमाणे.

(राजेंद्र पांडे)

महाव्यवस्थापक (मासं-मासंव्यप्र)

प्रत सविनय सादर :-

- १) संचालक (मासं) म.रा.वि.वि.कं.मर्या., सांघिक कार्यालय, मुंबई-५१.
- २) कार्यकारी संचालक (मासं), म.रा.वि.वि.कं.मर्या., सांघिक कार्यालय, मुंबई-५१.
- ३) मुख्य महाव्यवस्थापक (तां/आ) म.रा.वि.वि.कं.मर्या., सांघिक कार्यालय, मुंबई-५१.
- ४) मुख्य महाव्यवस्थापक (प्रवसु) म.रा.वि.वि.कं.मर्या., नाशिक.
- ५) मुख्य अभियंता (स्थापत्य), म.रा.वि.वि.कं.मर्या., सांघिक कार्यालय, मुंबई-५१

प्रत सस्नेह रवाना:

महाव्यवस्थापक (मासं)/ (नियोजन), म.रा.वि.वि.कं.मर्या., सांघिक कार्यालय, मुंबई-५१.